

Izhaja trikrat na teden - šestih izdanih; in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutranje izdaje opoldna, večerno izdaje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilogi ter s „Kažipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto . . . . . 13 K 20 h. ali gl. 6-60
 pol leta . . . . . 6 „ 60 „ 3-30
 četrt leta . . . . . 3 „ 30 „ 1-70
 Posamične številke stanejo 10 vin.

Naročnino sprejema upravnništvo v Gosposki ulici št. 9 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabršček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez doposlane naročnine se ne oziramo.

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 20 h. ali gl. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolski ulici in Jellersitz v Numski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pipan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdaje).

Uredništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upravnništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 9.

Dopis naj se pošilja le uredništvu. Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnilstvu.

Neplačanih pism ne sprejema le uredništvo ne upravnništvo.

Oglaševanje in posilnice se računajo po pet- in vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Večje črke po prostoru.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorica. „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček tiska in zalaga razen „Soče“ in „Primorca“ še „Slovensko knjižnico“, katera izhaja mesečno v snopiščih obseznih 5 do 6 pol ter stane vsesločno 1 gl. 80 kr. — Oglasi v „Slov. knjižnici“ se računajo po 20 kr. pet- in vrstic.

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narod!

„Gor. Tiskarna“ A. Gabršček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Trgovsko in obrtno društvo.

VI.

Naša obrtnija dandanes in v prihodnosti.

(Dalje).

Poleg rokodelstev in domačih obrtnij imamo v deželi še nekaj, česar ne moremo prav vtakniti ne med prva ne med druge. To so: strojarstvo, vrvarstvo, klesarstvo s kamnolomstvom, zidarstvo s stavbarstvom. Vse to se je razvilo prav za prav tradicionalno nekako kot domača obrt, toda v večjem obsegu, posebno strojarstvo in klesarstvo.

1. Strojarstvo se je razvilo posebno ob Vipavi, kjer je miren tek vode kakor nalašč za potrebe te obrti. Tuja konkurenca je zadnja leta veliko škodovala našim strojarjem. Pa tudi tekovanje med njimi samimi ima za vse le slabe posledice, kajti vsi imajo skoro v istem ozemlju svoje odjemalce; dalje čez ni šel nikdo. Ta obrt je po svetu jako razvita in so jej razmere bolj ugodne nego našim strojarjem. Tudi Amerika ima tu veliko besedo. Zato bo iskati našim strojarjem večjega odtoka v organizovanem čevljarstvu, o katerem smo že govorili obširneje. — Naši strojarji se omejujejo le na nekatere vrste usnja; mnogo ga treba uvažati tudi za naše domače potrebe, posebno v sedlarstvu. Ali bi ne kazalo, razširiti to obrt vsaj nekaternikom? Danes še ne čutijo te potrebe, ali verjetno je, da bodo v to siljeni že za nekoliko let.

2. Vrvarstvo je bila že pred stoletji nekaka domena sosedov Italijanov in še bolj Furlanov. Polagoma je prešla tudi na slovenska tla, ki jej pa doslej niso bila prerodovitna. — Čudno je to! Naši Slovenci gredo pač za navadne dninarje v vrvarnice, ali do samostojnega vrvarja se ne morejo povspeti; in kdor se je povzdignil tako visoko, se je pa tudi — potučil. Vendar ta obrt živi med nami: treba jo torej vpreči v voz našega gospodarskega razvitka! Tudi ta obrt bi lahko živela mnogo naših rojakov. Vrv, konopci itd. se rabijo

pač v vsaki hiši! Izdelujemo si jih torej za te potrebe doma, da ne bomo dajali novcev tujcem.

Ta obrt je jako pripravna tudi za izvoz. Ves orijent kupuje iz drugih dežel vse možne vrvarske izdelke, katerih potrebuje silno veliko, posebno v brodarstvu. Po zagotovilih dr. Pečnika (glej Slovenci in mednarodni promet str. 39.) gredo naši izdelki že dolgo v Egipt, toda le s posredovanjem komisijonarjev in prekupcev. On nasvetuje vrvarske zadruge, ki bi organizovale to obrt v velikem obsegu. — Ni naš namen, da dalje razpravljamo, kakó naj bi se vse to izvršilo, ker to je naloga podrobnih razmišljanj. Zadoščaj, da kažemo tudi v tej stroki, koliko je kruha, katerega naši rojaki ne znajo prijeti, dasi bi si ga pridobivali na veliko lažji način nego ga lové dandanes premnogi po svetu.

3. Klesarstvo in kamnolomstvo so imeli stoletja tudi skoro izključno le Furlani, Italijani in beneški Slovenci v rokah. Poznamo kraje, kjer imajo za obdelovanje najlepši kamen, a so vozili iz Benečije in od drugod kamne za vrata, okna, stopnice itd. Enake razmere vladajo še dandanes marsikje, dasi že v veliko manjšem obsegu. Temu nedostatku za naše domače potrebe more odpomoči le dovoljna izobrazba zidarjev, ki razumejo tudi klesarstvo, ali pa kar dovoljno število pravih klesarjev po vsej deželi. Klesarska šola na Nabrežini more zadostiti tudi na to stran vsem našim potrebam.

Prav lepó se je razvilo kamnolomstvo in klesarstvo na Krasu, zlasti v okolici Nabrežine in Repentabra. Največje kamnolome in kamnoseške delavnice imajo še vedno tujci, dasi je že prav lepo število tudi domačinov. V tem oziru napreduje posebno naša krepka narodna trdnjava — Nabrežina, kjer imajo tudi klesarko šolo, ta rodovitni vrt za daljši napredek v kamnoseški obrti in — umetnosti. Z narodnega stališča bo treba gledati, da tuji podjetniki ne bodo več bogateli na nabrežinskih tleh.

Malo bolj čudne so razmere okoli Repentabra. Tudi tu je več kamnolov in klesarnic, ali gospodarji so tuji podjetniki, menda vsi Tržčanje; domačini so le de-

lavci, ker nikdo nima toliko denarja in ne čuti v sebi toliko sposobnosti, da bi se postavil na samostojne noge. Tu bo treba gledati, da se dobe sposobni možje, katerim se preskrbi kaka denarna pomoč, ali pa naj se ustanovi: klesarska zadruha.

V obče pa opažamo zadnje leto velik upadek v klesarstvu, ponekod do 50% in še več. Vzrok je deloma ta, ker je veliko kamenja šlo leto za letom v Budimpešto. Zdaj pa so zidanje precej ustavili, kajti mnoga ogromna javna poslopja so dovršena. To pa se precej občutno pozna! Treba bo torej iskati drugod odtoka našim klesarskim izdelkom.

4. Zidarstvo in stavbarstvo se je tudi ponekod udomačilo, kakor n. pr. mizarstvo v Solkanu ali čevljarstvo v Mirnu. Renče so glavno zidarsko središče. — Ali do novejšega časa so bili naši ljudje le priprosti zidarski delavci; vsak boljši kos kruha so pojedli tujci. V novejšem času pa imamo tudi že svojih zidarskih nadzornikov in tudi podjetnikov-stavbenikov. V tem oziru nas čaka pa še velik napredek, da bodo našinci povsod spodrivali tujce. — Ali glavni in, lahko trdimo, edini pogoj za tak napredek je dovoljna strokovna sposobnost in splošna omika. Zidarska šola v Renčah je velike važnosti za boljšo prihodnost zidarjev. Tu izučeni zidarji naj gredo pa po svetu, v velika mesta, kjer si popolnijo svoje znanje. Na Dunaju n. pr. dobé dovolj dela in morejo obiskovati razne večerne šole ter strokovne tečaje...

Tu naj pritaknemo še tisti del mesarške obrte, ki se peča s prekajeno svinjino. V naši deželi redé mnogo prešičev, a lahko bi jih še veliko več. Ponekod izdelujejo izborne salame in klobase, pa tudi gnjati (pršute). Ker pa povsod po svetu nimajo ljudje enakega okusa, kakor mi, bi bilo treba »iti za svetom«, kakor pravijo, in prirejati svinjino po graškem in praškem načinu. — Ves orijent, zlasti Egipt, uvažá silno veliko prekajene svinjine, ki se prodaja prav drago vsled premnogh prekupcev.

Organizovati kupčijo s takim biagom n. pr. v Aleksandriji ali Kajiri, ni prav ni-

kaka umetnost, saj je danes doli do 8000 naših rojakov. Koliko bolje bi naši ljudje prodajali prešiče in vse izdelke tega mesa? Ako ne prej, bo sila in potreba učila naše ljudi, da poiščejo v Egiptu zaslužka tudi te vrste, kakor so ga znale doslej poiskati n. pr. naše ženske na razne druge načine. (Dalje pride).

Konec abstinence.

I.

Včeraj je bil otvorjen deželni zbor goriški. Slovenski poslanci so vstopili — abstinence je torej konec.

Tri cela zgubljena leta! Za kako ceno so Slovenci opustili abstinenco? Ali se izpolnijo znane slovenske zahteve?

Italijani so imeli klubovo sejo že v četrtek. Dr. Pajor je dal italijanskim poslancom taka zagotovila, da je bil potolažen najšopirnejši italijanski sovinitzem. — Iz zakulisnega šepetanja v italijanskem taborju je posneti, da gre njihovo žito v klasje.

„Voditelj“ dr. Gregorčič je sklical klubovo sejo šele v nedeljo ob 4. pop., ki se je vlekla do 7. zvečer. Svoje stvari je moral biti jako gotov, ker je kar izključil možnost, da bi se sploh vrsila kaka pogajanja med Slovenci in Italijani. — Kaj so slovenski poslanci sklepali, je tajnost. Ali iz pojavov večerajšnjega dne je soditi, da je bilo vse že naprej dogovorjeno, drugače ne bi bil prišel zmagonosno otvarjat deželnega zbora sam namestnik v gala uniformi. Dr. Gregorčič je imel torej dogovore z vlado in Italijani —!

Slovenske „pridobitve“ jako značilno osvitljuje že prva seja. Deželni glavar je sicer izpregovoril v nagovoru par slovenskih besed, ali izpustil je konečni „živio“, za kateri so se Slovenci toliko pogajali in ga konečno dosegli. Dalje je uvel dr. Pajor izključno italijansko obravnavanje, da je prezrl še tiste drobtinice, katere je bil dovolil grof Franc Coronini slpvenskemu jeziku. Prav čudno je bilo slišati italijanski odgovor na slovensko vprašanje dr. Rojca, ki je tak odgovor mirno sprejel. — Doslej takega žaljivega postopanja ni bilo!

«O, imejte usmiljenje z menoj! saj vem, da nisem prav delal. Storite z menoj, kar hočete, a usmilite se mojih otročičev.... Verujte mi, lakota me je takó daleč zavedla. Letine so slabe, in ko sem videl, da mi hirajo gladú...»

Lupo je vzel iz žepa zlatnik, vrgel mu ga je na tla in dejal: «Tu imaš! ne radi tebe, hudobec, ampak radi tvoje dece. Dobro za te, da te nisem ulovil pol ure prej, ker tedaj bi ti ne bili vsi ti razlogi nič pomagali. Zdaj pa pojdi, in zahvali tvojega svetnika pomočnika». To rekši je obrnil konja, ter vrnivši se na cesto, je nadaljeval svoje potovanje, na katerem se mu ni nič drugega pripetilo, kar bi bilo omembe vredno.

Prišedši v Lucco, je videl po ulicah vse polno razgrajajočega ljudstva. Koj je uganil, da je morala bukniiti vstaja. Čimdalje je šel, toliko gosteje so bile tolpe in glasneje rogoviljenje. Vse ljudstvo je bilo oboroženo, in je imelo zlasti mnogo lestvic seboj. Sedaj pa sedaj se je med strahovitim rjoenjem razburjenih množic zaslišalo, da je v kakem zvoniku bilo plat zvona. Včasih je tudi kdo zaklical, da treba tega ali unega ubiti, na kar je množica odgovarjala z dolgotrajnim odobravanjem.

— 125 —

MARCO VISCONTI

ZGODOVINSKI ROMAN

✱

Italijanski napisal Tommaso Grossi.

(Dalje)

Med tem se je jelo daniti. Na cesti se je že prikazoval kak popotnik; kmetje s koso na rami so šli kositi. Lupo, ves vesel, ker je zopet videl svetlobo, polje, ljudi in živali, je pozabil kmalu prestano opasnost in udarce, katere je dobil in zadal. Nadaljeval je svojo pot kakor preroben, ter mislil jedino na Marka in na daljavo, ki ga je še ločila od njega. Kar je nenadoma zaslišal divji krik iz nekega vinograda na levi: «Ustavi ga, ustavi ga! vlovi ga!» in zajedno je zagledal tolpo kmetov, ki so tekli kar so mogli za nekim možem na konju, dirjajočem tje v dan po polju. Veste, kdo je bil? — Tisti poštenjak iz krčme, kateremu se je bilo posrečilo, da je bil ušel Lupu. Tekalec pod njim, že po naravi plaha žival, in ki je bil po vrhu

še brez uzde — naši bralci se menda še spominjajo, da je bil pretrgal tudi vrv, s katero je bil privezan — je grozno skakal, trgajoč trte in lomeč kole. Zalezovanje in krik kmetov ga je le bolj dražilo, in delalo besnega. Poln praha in pen, okrvavljen po prsah in po trebuhu, je divjal naprej teško dihajoč; grozno je krzal in s kopiti visoko lučal za seboj grušč in zemljene kepe. Jezdec na njem se je ves sključen držal za grivo in je kričal, proseč pomoči. Lupo ga je koj spoznal, in se je ustavil, da bi videl, kakó se to končá. Konj je še prečej časa dirjal sem pa tje, hoté zbežati ljudem, ki so tekli za njim. Nazadnje je, omamljen od strahu, zadel v deblo nekega drevesa in se zgrudil na tla. Uboga žival si je zlomila vrat, mož pa se ni nič pohabil. Urno kakor maček je skočil na noge in jel stresati s sebe zemljo, katere je bil ves poln. A ko se je ozrl okolo, je nenadoma zagledal za seboj tistega strašnega človeka, ki je bil z dvema samima udarcema končal njegova dva tovariša, namreč Lupa. Ta je bil, podeč konja po njivah, tudi dospel ondi, kjer se je razbojnikov konj pobil. — O, moj Bog, sedaj bo po meni — si je mislil hudobec, kajti na to, da bi

ubežal peš možu na konju, niti misliti ni bilo. Vrgel se je torej na kolena pred njega, in ga prosil, da bi mu pustil življenje.

«Kdo si, malopridnež?» ga je vprašal Lupo.

«Ah, milostljivi gospod!» je odgovoril ta, tresoč se po vseh udih, «ubogi revež sem. Verujte mi, da tega, kar sem storil, nisem počel iz hudobije. Hotel sem le zaslužiti nekaj, da bi kupil kruha svojim peterim otrokom, ki so vsi majhni, in si ne morejo drug drugemu pomagati: Passerino me je zapeljal do te hudobije».

«Toda kaj je imel on z menoj?»

«Jaz ne vem».

«Kakó, da ne veš?»

«Ne, ne vem ničesar. Tudi če me imate ubiti, ne vem ničesar. Sinoči, ko je bila že tema, je prišel na moj dom in mi je rekel: «Pojdi z menoj, zaslužiš jeden zlati goldinar». Drugega pa ne vem čisto nič; niti tega ne vem, kdo ste vi».

«No, ti si ves vrl možak! In si se napravil takó z lehkim srcem ubivat človeka, o katerem niti vedel nisi, kdo da je?»

Se itajša zausnico je prisolil slovenskemu narodu v večerni seji. Na interpelacijo dr. Gregorčiča, zakaj je v otvoritveni seji tako žaljivo prezrl Slovence, je odgovoril, da je izvoljen od italijanskega ljudstva in da ne čuti potrebe, govoriti v dveh jezikih. Tudi ta odgovor je dal v italijanski, kar Coronini ni delal. Tudi dr. Rojcu je odgovarjal le italijanski. — Dr. Gregorčič je vlatnil tak odgovor v žep in ni predlagal niti razprave o takem nečutenem postopanju deželnega glavarja. In tako smo doživeli v dveh sejah zapored ponizanje na ponizanje — v odgovor na Gregorčič-Coroninijeve postulate, od katerih je bila zavisna vrnitev Slovencev v deželni zbor.

Druga seja je bila napovedana že za 5. uro popoldne z obširnimi dnevnimi redom, da si mora biti praviloma naznanjen vsaj 24 ur poprej. Tudi to znači, da se je vse zgodilo z vedenjem dr. Gregorčiča.

Prihodnji dnevi redi dokažejo „pridobitve“ dr. Gregorčiča po dogovoru z vlado in Italijani. Po teh „pridobitvah“ bomo imeli še dovolj prilike soditi, za kakošno ceno smo — zgubili cela tri leta abstinence!

Mi le pozdravljamo konec neplojne abstinence, kajti tako tje v dan naši poslanci vendarle niso mogli iti v deželni zbor. Naglašalo se je tudi v „Gor.“, da konec abstinence mora biti za Slovence časten.

Da pa bomo znali prav soditi sedanjji položaj in bodoče „pridobitve“, poglejmo vzroke abstinence in zahteve Slovencev tekom treh let. (Dalje pride).

Bohinjska železnica.

(Dalje).

Za kraje Grahovo, Kneža in Podmelec bo potreba do postaje „Grahovo“ napraviti dovozno cesto, ki pojde iz sedanje vožne ceste, katera pelje v imenovane kraje, ter se dviga na desni znatno nad dolino, do teka potoka precej strmo, odkoder pojde čez potok po mostu.

Nadalje ostane železnica vedno ob levi do km 48.4, kjer provzroči levi strmi breg, kakor tudi ostre potokove serpentine, zopet dvakratni prehod čez potok.

Padaje 15‰, se razvija črta do km 50.1, kjer nadaljevanje na levi radi strmih bregov in ostrih ovinkov potoka ni na mestu, radi cesar črta prestopi na desno, gre skozi 200 m dolgi tunel ter se vrne zopet na levi breg po drugem prehodu čez potok.

Med km 51.6 in 51.7 in med km 52.6 in 52.7 se nahajajoče razširitve potokove struge potrebujejo več zavarovanja in poprav na levem bregu.

Pod relativno ugodnejšimi razmerami gledé na terrain doseže črta izliv idrijske doline, čez katero gre vkupno s cesto, ki pelje iz Čerknega v Idrijo. Čez most čez Idrijo dospje na levi breg iste, kjer je nameravano najprej postaja Sv. Lucija, ki bo stala koncem 3.5 km dolge, 180 m visoke stoječe horizontalne pri km 55.6/56.2.

Za posredovanje prometa med postajo in med krajem Sv. Lucija, ki stoji na desnem bregu Idrijce, bo potreba dovozne ceste s pota na desnem bregu kakor tudi mostu čez Idrijo, ki teče tam globoko med strmimi skalnatimi stenami.

Ta postaja je postavljena tako, da so upoštevane prometne potrebščine idrijske doline jednako z onimi gornje soške doline.

Ko zapusti železnica to postajo, se bliža, padaje 8‰, izlivu idrijske doline v sosko. S prestopom v to dolino se povečajo težkoče železniške gradnje radi neugodnega terraina jako visoko, posebno v soteski, kjer bo potreba radi strmih, strlečih skal, ob katerih mora iti črta, neobhodno neposredno zaporedoma več viaduktov in tunelov.

Tudi potem, ko izstopi iz te soteske, to je od km 59.5 počenski, je razvijanje črte ob strminah soške doline precej težko; posebno pri km 61.2 po potreben prehod čez Vogersček po viaduktu, dolgem 170 m, in takoj za tem bo sledil 100 m dolgi tunel.

Nadalje postaja terrain nekoliko ugodnejši ter sledi črta splošnemu padanju soške doline z 2.5‰, vendar pogosti nagli ovinki reke ne dovoljujejo črti popolnega skladanja s terrainom ter so med Vogersčkom in Brehadom od km 61 do 65 nahajajoče se umetne zgradbe posledica kakovosti terraina. Zapadno od vasi Avče, pod okrajno cesto, je med km 65.4, projektovana za prometne svrhe potrebna postajica jednakega imena v morskvi višini 127 m.

V teku prej imenovane ceste, pri Logi pa zopet bližaje se reki, ostane črta ob bregu do km 68.5, kjer zapadno od Bodreža gre čez Sočo in čez državno cesto Gorica-Trbiž po viaduktu, dolgem okoli 150 m. To stran so izbrali gledé na neugodno geološko kakovost leve strani doline — od Kanala doli — kakor tudi iz vzroka, ker pri bolj južnem prehodu čez Sočo v vožnji skozi gosto zazidan Kanal bi nastala cela vrsta izdatnih težkoč. Prememba brega pa pri okolnosti, da se črta v delu do cestnega mostu v Kanalu lahko složi s tekom državne ceste, omogoči ugodno, k večjemu 4‰ padanje ter napraviti postajo Kanal pri km 70.7, na prostih, nezazidanih tleh vshodno od Gorenje vasi v morskvi višini 111 m.

Od te postaje pada črta, izkoriščevalje tamkajšnje karakteristične planote, z 2.50‰ do višine 100, kar doseže južno od Ložice ter je nameravana v nastopni horizontali severno od Plavij na desnobreški občinski poti iz Plavij v Kanal pri km 75.7, postaja jednakega imena, do katere bo mogoče priti tudi z državne ceste z onega brega, ker pelje kakih 300 m od južnega konca te postaje čez Sočo most.

Naprej vsled ostrega ovinka Soče tik Prilesja se ne dá voziti, tako da bo potreba pri km 77.6/78.1 napraviti 450 m dolgi tunel.

V nadaljevanju med km 79 in 86 ob 6.6 km dolgi horizontali pri 95 m morske visine priteče črta na obgozdeni strmi breg Soče, kjer pa je potreben vsled hribovja sv. Valentina proti Št. Mavru prehod, kateri se tudi izvrši severno od solkanskega pokopališča pri km 86 po viaduktu, dolgem 204 m.

Črta ostane početkoma med tem krajem in bregom Soče, gre pri km 88.6 čez državno cesto v naravnostni smeri proti griču Kostanjevica, katero prodré po 200 m dolgem tunelu ter skonča, ko pride iz tunela, v novi projektovani postaji Gorica drž. železnice na višini 82 m. (Dalje pride).

Domache in razne novice.

Člane izvrševalnega odbora „narodno-napredne stranke“ in tudi druge somišljenike prosimo, da bi popolnili imenik zaupnikov za vse občine, kjer poznajo razmere in osebe. Treba je, da so imenovani vsi taki somišljeniki, ki so v to kakor poklicani. Število se bliža 400.

Seja deželnega zbora dopoldne. — Ob 11. uri dop. je otvoril dež. glavar dr. Pajer sejo v italijanskem jeziku. Navzoči so bili vsi slovenski in laski poslanci, namestnik grof Goëss, kardinal dr. Missia, dvorni svetnik vit. Bosizio. Dr. Pajer je pozdravljaj poslance ter jih vspodbujal na delo. Isto je ponovil slovenski. Nato je nadaljeval zopet italijanski, cesar pa slovenski ni pojasnil. Po Pajerjevem govoru je prijel za besedo Goëss ter izrekel svojo nado, da delovanje zbora v istini prinese korist. Vlada mu bo na strani, reprezentoval jo pa bo vitez Bosizio. Slovenski govor se je še dosti dobro naučil.

Pajer je nato naglasil veliko radost nad Goëssovim prihodom. — Po teh formalitetah je pozval novoizvoljenega poslanca O. Gaberščka, da stori obljubo. Po izvršenju te je poprosil besede Dottori, ter predlagal, da naj se letos slavi zjedinenje poknežene grofije z Avstrijo kar mogoče slovesno, da naj se priredi primeren program etc. Verzegnassi je v par besedah priporočal ta predlog, na kar je glavar zaključil sejo. Tu se je prigodil mal intermezzo, ki je precej pokazal, kako nepristransko hoče predsedovati gosp. Pajer. Dr. Rojca je moral opomniti, da naj saj pové, kaj bo v popoldanski seji na dnevnem redu, katerega sicer se mora razglasiti mej poslance vsaj 24 ur popreje. Dr. Pajer je bil že dopoldne več italijanski poslanec kot dež. glavar. In to ne sme biti.

Večerna seja v deželnem zboru. — Napovedana je bila za 5. uro, ali pričela je šele po 6. Navzoči so bili vsi slovenski in laski poslanci, deželni glavar dr. Pajer, dvorni svetnik Bosizio, kardinala ni bilo.

Deželni uradnik E. Klavžar je prečital v laškem in slovenskem jeziku poročilo o dopoldanski seji, katero je bilo odobreno. Ko je prečital Klavžar se celo vrsto gospodarskih potreb iz cele dežele, je predlagal dr. Verzegnassi, da naj se izvoli deputacija, ki pojde z deželnim glavarjem na Dunaj do cesarja, poklonit se mu gledé na slavnost 400-letnice združitve Gorisko-Gradiščanske z Avstrijo. Soglasno sprejeto.

Deželni glavar je hotel na to preiti na dnevni red ter je skušal prepričati, da bi

ga Slovenci interpelovali radi postopanja v seji dopoldan. Skliceval se je na opravilnik, da interpelacije morajo biti prej naznanjene, da se drži opravnega reda, itd. Dr. Rojca je protestoval proti temu ter rekel, da odkar je v dež. zboru, vedno je bila ta navada, da pred dnevnim redom so bile prečitane interpelacije. Zahteval je, da se dá interpelantu dr. Gregorčiču beseda, kar se je kontno zgodilo. Dr. Gregorčič se je pridružil izvajanjem dr. Rojca ter je prečital interpelacijo do dež. glavarja, da je zalil Slovence, ker je izpustil „živio“-klic na cesarja dopoldan ter klical samo: „evviva“! in ker ni obvestil nič Slovencev o namerah gledé na 400-letnico združitve dežele s habsburško hišo. Dr. Pajer je takoj odgovoril. Skliceval se je na stare case, da ni obvezan baš govoriti slovenski, in ker je poslanec laskih volilcev, da ne čuti potrebe v deželnem zboru, posluževati se vedno 2 jezikov!

Na dnevnem redu so bila poročila dež. odbora, in sicer:

Poveritev volitve 1 deželnega poslanca iz skupine velikega posestva slovenskega; poročal dr. Tuma.

O odmeritvi dohodkov bivšega dež. glavarja nj. e. grofa Franca Coroninija v pomnožitev zaloga za obnemogle delavce; poročal dr. Marani.

Poročilo, s katerim predlaga računске sklepe in proračune zalogov, ki so v upravi dež. odbora; poročal dr. Tuma.

Poročilo, s katerim predlaga proračun deželnega zaloga za leto 1900.; poročal dr. Tuma.

Imenovanje 3 udov in 2 namestnikov v deželno komisijo za pridobitni davek — in 4 udov in 4 namestnikov v komisijo za presojo ugovorov proti osebnim dohodarini.

VI. Volitev 3 odsekov.

V odposlansvo, ki pojde na Dunaj, poklonit se cesarju, so bili izvoljeni: dr. Gregorčič, Berbuč, dr. Venuti in Locatelli.

V odseke so voljeni: v pravni odsek dr. Marani, dr. Egger, Valentini, dr. Verzegnassi, dr. Tuma, Gra in Muha; v finančni dr. Verzegnassi, Locatelli, Mighetti, Panigai, dr. Gregorčič, dr. Rojca in Berbuč; v petičijski dr. Gregorčič, dr. Abram, Gabršček, Lapanja, Dottori, Micheli, dr. Venuti.

Prihodnja seja bo v četrtek.

Samo laški! — Pri večerajšnji večerni seji deželni glavar ni spregovoril niti jedne slovenske besede. Vse obravnavanje je bilo skozi in skozi le laško. Dež. glavar dr. Pajer razume in zna prav dobro slovenski, ali noče govoriti, marveč se drži vedno načela: v dež. zboru od njegove strani mora biti vse le laško. In tega se drži še tem ložje, ker se mu ni nikdo postavil po robu!

V preziranju slovenskega jezika je šel dr. Pajer celo tako daleč, da je dopoldne bil izpustil „živio“, in zakaj da tako dela, je povedal prav očito. Rekel je, da on je laski poslanec in kot tak ne čuti potrebe, posluževati se v vseh slučajih slov. jezika!

Tako pristransko postopa pri nas dež. glavar, in še kako zamozavestno in ponosno to pové! — Ropotanje po listih o tem ne koristi nič, tu je naloga dež. poslancev, da se upro takemu zapostavljanju jezika večine v prebivalstvu naše dežele ter zahtevajo, da dež. glavar govori s slovenskimi poslanci slovenski, z laskimi pa laški...

Ves nastop dr. Pajerja pa kaže, da čaka slovenske poslance še težak boj v dež. zboru, v katerem se šopiri laska objestnost in prevzetnost!

Boj za „Goriško ljudsko posojilnico“.

— V „Prim.“ smo povedali, kako se je vrgla „Goričanska“ in „Prim. Lista“ klerikalna četa na zbiranje pooblastil pri posojilničnih dolžnikih, ki imajo po en glas. To spada v tisto „ticho delo“ Gregorčičevo, s kakršnim se hvali. — V „Prim.“ smo svarili take dolžnike, naj nikar ne dajejo tem ljudem pooblastil, ker bi naredili le sebi težave in morda tudi veliko škodo.

Pooblastila zbirajo pa največ s sleparijo. Ljudje so že po nagonu v takih rečeh nezaupni, zato je treba — lažij. Neki župnik je dobil od uboge ženice pooblastilo z besedami: „Od posojilnice je nekaj prišlo; morate biti kaj dolžna.... Da ne boste imela sitnosti, podpisite to-le, že jaz opravim“. — Ženica je prišla drugi dan vsajedno v Gorico vprašat, kaj imajo z njo, ko nič ne ve, da bi bila kaj dolžna. — Govorila je tudi s pisalcem teh vrstic. — Tako sleparijo klerikalci že 3 tedne, ko se ni glasu o občnem zboru....

V pobožni „Gorici“ bo baje velikanski „vaj, vaj“, bo govora o nasilstvih

in podobnih grozodejstvih, ker je napravljen klerikalnim spletkarjem od poklice ne strani vsaj deloma križ čez prelepi račun. Njihovo kricanje ne bo motilo prijateljev tega zavoda, nasprotniki pa so itak ustanovili „Centralno posojilnico“ že lani, a čakajo z njo, ker upajo dobiti v kremplje „Goriško ljudsko posojilnico“. Ako se jim to ne posreči, hočejo dobiti za slepce povoda, ki bi opravil novo posojilnico. Ako se jim posreči, dobe v pest krasen zavod brez slehernega truda. Ne pomislijo pa, da bi oni spravili posojilnico res v največje stiske, ker nimajo njihovi somišljeniki niti ene šestine denarja v njej.

Tako so zanesli klerikalci boj na življenje in smrt celo na gospodarsko polje, in sicer v nas — prvi denarni zavod. Sebe bodo seveda opravičevali s frazami, toliko bolj pa udrihali po nasprotniku. Mi hladnokrvno pričakujemo in istotako hladno postrežemo z — resnico, ki pobije vse klerikalne udriharije. Na naši strani je postenje in je tudi — moč, proti kateri se bosta le malo časa več branila klerikalna nepostenost in laž.

Povišanje plač učiteljem. — Lahki govore in pišejo, da pride v deželnem zboru na vrsto razgovor o povisanju plač učiteljem, in sicer bi se zvišala služnina učiteljem na leto za 200 K, učiteljicam za 160 K ne gledé na plačilni razred. To bi stopilo v veljavo z novim letom 1901.

Kako bo v istini s povisanjem učiteljskih plač, razvidimo v kratkem, saj menda postavijo vendar kmalu na dnevni red to pereče vprašanje....

Iz Kobarida. — „Prim. Lista“ tu pri nas živ krst ne čita; le v farovžih ga imajo in eislaajo. — Po tej okolščini in po načinu pisarjenja je spoznati, da je tudi dopisnik v farovžu. — Od nekod sem dobil pred oči predzadnjo številko. Iz dopisa sem sprevidel, da ima farovžki dopisnik informatorja; ki si domišlja, da veliko ve in zna. Mi Kobaridci se temu nič ne čudimo, ker moč živi sploh „na visokem“ in je lazil pogosto še višje — na streho in po strehi, dalje na sosednjo streho, odkoder so se mu odpirala vrata v hram „liberalne svobode“ po opisanim uzorcu v „P. L.“ — Morda poučuje mladega dopisnika tudi v tej umetnosti, kako se po noči čez strehe lazi? Kdo ve? Skupaj sta vsak dan! — Mi Kobaridci se pa smejemo in ju prav privoščimo semenškemu listu, naj le bo ponosen na svoja kobariska informatorja.

V papirnici v Podgori sta morala dva delavca izstopiti iz službe, ako sta hotela dobiti zasluženno plačilo dveh tednov. Kot izurjena delavca sta bila zaslužila vsak 14 kron več kot po navadi, toda vodstvo jima tega zneska ni hotelo dovoliti in izplačati. Zdaj sta oba brez dela papirnici na ljubo, katera jima je hotela odtegniti zasluženno plačilo. Res žalostno, da si mora delavec z žulji zasluženi kruh z izstopom pridobiti. — Tako se je nam sporočilo včeraj.

Razglas. — Dne 17. aprila t. l. bode v dvorani „Hotel Central-a“ v Gorici shod učiteljsva poknežene grofovine Goriske in Gradiščanske in prvi občni zbor deželnega učiteljskega društva za Gorisko-Gradiščansko. Zborovanje prične ob 10. uri predpoldne. Dnevni red: 1.) Prečitajo se pravila. — 2.) Vpisovanje v društvo v smislu §§ 3. 7. društvenih pravil. — 3.) Volitev odbora. — 4.) Morebitni predlogi in resolucije.

Za volitev pod 3.) dobé pravico glasovati učitelji in učiteljice, ki se osebno udeležé zborovanja ter se prej oglasijo za pristop k društvu.

K navedemu shodu so vabljeni vsi učitelji in vse učiteljice ljudskih šol v pokneženi grofovini Goriski-Gradiščanski.

Brž po shodu bode v istem prostoru prvi občni zbor novega društva po dnevnem redu: 1.) Sprejem oglašenih v društvo. — 2.) Predvarek dohodkov in strokov za 1. društveno leto. — 3.) Morebitni predlogi in resolucije.

Ajdovščina, 30. marca 1900.

Predsednik ustanovnega odbora:

Fr. Bajt,

nadučitelj v Ajdovščini.

„Avita coltura“. — Pišejo nam iz mesta: „Nadebudna goriska mladina, katera obiskuje italijansko pripravnico, združeno s tukajšnjo visjo realko, je prvi cvet italijanske 2 tisočletne „coltura“. „P.... de sciavi“, to je navadno njih pozdrav, ako srečajo kakega Slovenca. Seveda „rijalski orientalec“ tega ne ve in pa če tudi bi to vedel, ponasal bi se s temi lopovskimi čini, kakor, da

da je to kdo ve kako junastvo. Da se onim po-
bičem primerno posveti, za to je že skrbjeno.
Učili jih bomo mi „barbarski“ Slovenci malo
bolj postene „culture“, kajti italijanska je že
gnjala od korenike navzgor. Ne moremo je
torej rabiti in jo vračamo nazaj „Orientalcu“,
ker je že dobila nekaj čuden duh, primeren
njegovemu uredništvu. Fakinaza goriska prav
lepo harmonira z onimi gospodi, katerih
glavna opravila so: obrekovati in zatirati vse,
kar je slovensko.

Pojte raje v Kalabrijo; gospoda, tam
bodo potrebovali vašo „culturo“, mi je no-
tomo“.

Turistika. — O soski podružnici „Slov.
planinskega društva“ citamo v listu „Plan-
ninski Vestnik“ to-le poročilo:

„Soska podružnica, ki ima sedež
v Tolminu, vztrajno deluje. Poleg važnega
kazipota v Tolminu pričajo o delovanju po-
družnice dobro izvršene markacije. Podruž-
nica je vse potrebno uredila, da letošnje leto
zgradi kočjo na „Krnju“. Že sedaj je bila ta
podružnica za razvoj slovenske turistike v
Soski dolini velicega pomena, a še večjega
bo, ko se uresniči zaželjena druga železniška
zveza s Trstom. Dosedanji podružnični na-
čelnik g. dr. Triller, ki je z veliko vnemo in
navdušenjem vodil uspešno delovanje, je za-
pustil krasno Sosko dolino in se preselil v
Ljubljano, toda izročil je vodstvo navdušenim
narodnjakom, kateri bodo pričeto delo z enako
vnemo nadaljevali“.

Tako želimo tudi mi!

Vojaki-novaki. — Iz mesta Gorice se
je predstavilo naborni komisiji 160 mlade-
ničev. Potrdili so jih 95.

Ko so poročali laško listi o naboru
fantov iz okolice, so dostavljali vedno „fu-
rono dichiarati soltanto“... „čes, samo
toliko so jih vzeli. Pri novakih iz mesta, ki
so poleg lepega števila Slovencev vendar po
večini Lahji, pa je tisti „soltanto“ izostal,
kakor da so jih potrdili kdo ve koliko! —
Taka je tista toli hvalisana „imparzialità“!

Vojaska naborna komisija je odšla v ned.
v Ajlovščino, odkoder se je vrnila v Gorico, da
pojde po Soski dolini v Kanal itd.

Zgubljen in najden pes. — G. baron
Lehneisen se je že zahvalil za to, da je dobil
nazaj svojega psa, ki sliši na ime „Čičo“.
Sedaj pa se je sporočilo nam, da imajo v
Prvačini tujega psa, ki je popoinoma tak,
kakor je bil opisan pes g. barona Lehneisna.
Čuje tudi na ime „Čičo“. Kdor bi ga bil
zgubil, naj se oglasi pri našem upravništvu,
kjer dobi naslov, kje da se nahaja tisti pes.

Listneca. — Radi pomanjkanja pro-
stora smo morali odložiti več rečij za pri-
hodnjic. Prizadete gg. prosimo potrpljenja!

Razgled po svetu.

**Oklice slovenskih štajerskih deželnih
poslancev.** — Slovenski dež. poslanci na
Štajerskem so stopili v abstinenco in torej
niso stopili v deželni zbor, ko je bil otvorjen
pretekli teden. Tem podovom so izdali na
svoje volilce oklice, ki je prav znamenit. Iz
istega posnemamo to-le: Dne 15. maja l. l.
so vložili v dež. zboru odločen protest proti
postopanju nemške večine v dež. zboru, ka-
teru je naperjeno vsekoli proti Slovincem.
Nemško-nacionalna večina postaja pa kljub
temu vedne brezovzirnija. Deželni odbor se
ne meni za potrebnost slovenskega ljudstva.
Za Spod. Štajersko se nastavljajo uradniki,
ki slovensčine, za dež. sadjerejsko in
vinorejsko solo v Mariboru so poklicali učitelje
celo iz Prusije, domače prosilce so prezrli.
Pri deželnih službah je Slovenec iz-
ključen, slov. dijaki ne dobivajo ustanov od
dež. odbora, vsi višji izobraževalni zavodi so
izključno nemški, celo ljudsko solo hočejo
ponemčiti, v gospodarskem popledu zane-
marjajo Spod. Štajersko itd. V deželi je 19
nemških meštanskih sol, slovenske nobene.
Dež. šolski svet je sestavljen tako, da odlo-
čujejo v njem zagrizeni Nemci. Deželni red
in dež. volilni red je prikojen Nemcem v
prilog, in tako pride, da Slovenci na Štajer-
skem s 400. 480 prebivalci imajo od 60 po-
slancev samo 8, Nemci, katerih je 847.900,
pa 52! Kako razmerje!

Slovenski poslanci so poskusili že na
vse načine v dež. zboru in izven njega, da
bi se odpravile krivice, ki jih tišče, ali vse
je bilo zaman.

Zato skončujejo svoj oklic s temi be-
sedami:

„Na eni strani ta nepravčnost in to
brezobzirno postopanje zoper slovenski narod
od strani deželnega odbora in nemško-na-

cionalne večine deželnega zbora, katere se
je tako daleč spozabila, da je, ko so se citale
interpelacije v slovenskem jeziku, ko so se
začele slovenske besede, jezik e ne tretjine
prebivalcev dežele, se razpršila kakor od
strahu pregnana mož za možem iz deželne
zbornice; na drugi strani pa, ker smo opa-
zili, da deželna vlada mirno gleda, kako
se krajšajo lojalnemu slovenskemu narodu od
dne do dne pravice in postave; kako se slo-
venski narod materijelno, politično in narodno
odriva in stiska, zavlada nam je prepri-
čanje, da morajo Slovenci opustiti vsak up,
da bi se kedaj proti njim pravično postopalo
v Gradcu; prepričanje, da bi pod takimi
obstoječimi razmerami daljša naša udeležba
pri razpravah deželnega zbora štajerskega
bila ne samo brezuspešna in brez vsake
koristi, ampak, da bi bila zoper čast
slovenskega naroda.“

To, so bili torej vzroki, kateri so nas
silili, da smo opustili svoje daljno sodelovanje
v deželnem zboru štajerskem“.

Proračun za leto 1901. — Na Du-
naju prično v četrtke konference med mini-
stri gledé na proračun za prihodnje leto. V
to svrhu pričeta na Dunaj ogerski ministerski
predsednik Széll in finančni minister Lukacs.

V Prago je odpotoval minister Rezek,
da stopi v zvezo z deželnimi poslanci ter
sploh z merodajnimi političnimi krogi.

V Pragi je bil večeraj ustanovni shod
českich realistov. Program, kateri smo bili
priobčili, so sprejeli po daljšem razgovoru.

Volitve v Trstu. — V „Edinosti“ či-
tamo: „Mestne volitve v tretjem raz-
redu, v razredu torej, kjer volijo večinoma
uradniki in ki šteje 1769 volilcev, so se vršile
v petek od 8 ure zjutraj, do 6 ure zvečer
in v soboto od 8 ure zjutraj do poludne
istega dne.“

Tega volilnega boja se je udeležil „Pro-
gresso“, ki je predlagal volilec 12 kandi-
datov, udeležila se ga je „Demokratia“, ki
je predlagala volilec 6 kandidatov in ude-
ležil se je „brezimni komite“, ki je predlagal
dosedanjega župana dr. Dompierija.

V soboto večer so zaključili skrutinij.
Od 2769 volilnih glasov oddalo je 1917 vo-
lilcev svoje glasovnice.

Kandidati „Progressa“ so dobili glasov
od 882 do 1176.

Dr. Dompieri Karl je dobil 954 glasov.
Od „Demokratike“ bilo je število gla-
sov od 505 do 566.

Kakor razvidno, je dobil dr. Dompieri
103 glase več, nego kandidat „Progressa“
Meule.

Glasilo progressove stranke pravi, da
so za Dompierija glasovali proti-italijani, re-
akcionarji in klubovalci. Ako pa pomislimo,
kako so agitirali Progressovci za svoje kan-
didate, ako pomislimo, kako je delala „De-
mocratia“ za svojo listo, ako pomislimo, da
dr. Dompieri ni niti kandidiral, da ni nihče
zanj agitiral, reči moramo, da je dr. Dom-
pieri sijajno zmagal — oziroma, da je v Trstu
živečih volilcev proti-italijanov, reakcionarjev
in klubovalcev — že toliko, da prav lahko na-
stopajo v vseh razredih golovi si zmage“.

Vojna v južni Afriki. — Iz Amerike
je slo na pomoč Burom 5 kompanij Sloven-
cev in Hrvatov; predno so odšli, so se dali
fotografirati. Slike imajo razstavljeni v Za-
grebu. — Na mesto pokojnega Jouberta je
postavil predsednik Krüger Louisa Botha
glavnim poveljnikom transvalske voine. Trde,
da Botha je rodom Hrvat. — Na reki Modder
se je posrečilo Burom ujeti večji oddelek
Angležev. Nasproti temu pa se spopadli
Angleži z Buri pri Karreeju ter se utaborili
na ugodnem stališču.

O bitki pri Brandfortu pravi poročilo,
da je trajala dne 29. pr. m. od 11. pred-
poldne pa do mraka. 6000 Burav je zasedlo
hrbovje okoli Brandforta, odkoder so se
spustili v bitko. Zgube na obeh straneh so
velike.

Baron Reinelt, sef velike trgovske
tvrdke „Reyer & Schlick“, predsednik trgo-
vinske zbornice itd. v Trstu je umrl, star
75 let. Reinelt je bil jako upliven mož, in
tudi v političnih razmerah se je čutil njegov
upliv, saj je našim čitateljem še v spominu,
da so poslali nekega c. kr. uradnika še mla-
dega v pokoj haš radi njega čeprav ni bil
storil nič protizakonitega.

Upliv Anglije v Aziji. — V spodnji
angleški zbornici je izjavil lord Balcares, da
je na Kitajskem zaostal upliv Anglije za upli-
vom Rusije: Wai hei-wai pomenja za An-
glijco veliko nevarnost a nima nobene vred-
nosti. — Brodrik je izjavil, da Anglija za-
lata leta niti v enem slučaju ni morala popustiti
od svojih zahtev. Vlada se bo držala tudi
zanaprej istih načel, kakor doslej, t. j. pazila
bo na to, da plovna pota na Kitajskem osta-
nejo odprta, da Angležem, ki imajo koncesije
na Kitajskem, preskrbi ugodne prilike za raz-
širjenje prometa ter bo sledila politiki „od-
prtih vrat“. Tudi Grey je izrazil mnenje, da
se je na Kitajskem zmanjšal upliv Anglije v
primeri z drugimi državami, zlasti z Rusijo.

Der „Süden“. — Številka 59. na Du-
naju izhajajočega lista „Der Süden“, ki so
ga l. 1898 ustanovili nekateri hrvaški in slo-
venski poslanci, naznanja, da od 1. aprila
počeni izhaja kot tednik vsako
soboto.

Akoravno bodo vsled tega stroški
večji, se naročnina-listu ni zvišala.
Izdajatelj lista so storiili ta korak z ozirom
na to, da vsled vedno ljutejšega narodnega
boja gradivo, ki ga je priobčevati, ogromno
narašča, da se politični položaj čisto spre-
minja, največ pa se zaradi tega, ker je ravn-
sedaj nujno potrebno, da se čisto
in „odločno“ povdarjajo opravi-
tvene težnje za narodni obstoj
slovenskega življa, za celokupnost
hrvaškega in slovenskega naroda.
Nujno je tudi treba podajati po-
polnejšo sliko političnega, kultur-
nega in gospodarskega življenja
obeh narodov stranemu svetu in
vesim odločilnim krogom.

Da ta list postane tednik, so želeli že
davno njega mnogostevilni prijatelji. Bodrili
so ga k temu z duševnim in gmočnim
podpiranjem; pridobivali so mu
požrtvalnih in vestnih naročnikov.
Izdajatelj lista navdaja tudi nadeja, da če
list izhaja kot tednik, bodo se vrste
njegovih naročnikov znatno pom-
nožile, pa tudi krog marljivih so de-
lavcev razširil. Listu mora v bodoče
biti tudi zadača, da strokovno ocenjuje vsak
važen pojav kulturnega in gospodarskega
napredka obeh bratskih narodov, zlasti velja
to o literaturi, umetnosti. Zarad preskrom-
nega prostora tega list do sedaj ni mogel.
Da list ugaja, pričajo mnogostevilna priznanja
od raznih strani, da se njegov glas v viših
krogih uvažuje, zatrjujejo važni politični krogi;
vse pa dokazuje, da list koliko toliko ustreza
svojemu namenu!

Da-li bode obstoj tega za hrvaške in
slovenske interese na Dunaju ustanovljenega
edinega tednika osiguran, ni dvomiti, ako
mu zvesti ostanejo vsi stari na-
ročniki, ako vsak rodoljuben Hrvat
in Slovenec po svojih močeh na-
pram listu stori svojo dolžnost,
da se sedanje število naročnikov
izdatno pomnoži!

Rojaki! Dajte mlademu, neustrašenemu
sobojevniku na publicističnem polju, ki stoji
kot pogumen vidok na zelo važnem mestu,
sredstve, da se obrani, ojači in vstraja! Raz-
širjajte list mej prijatelji in znanci!

Zahtevajte ga v raznih društvih, gostil-
nicah in kavarnah. Če se to zgodi, bode
bodočnost lista za veliko korist
hrvaškega in slovenskega naroda
osigurana! — Naročnina znaša za celo
leto 8 kron, za pol leta 4 krone.

Naročnino, pisna i. t. d. pošiljati je na
Dunaj, I Plankengasse 4.

Raznotero. — V Petrogradu je slavilo
slovansko blagotvornično društvo 100-let-
nico rojstva našega pesnika-prvaka Prešerna.
— Zjedinjene države so imele meseca marca
dohodkov 48.726.837 dol. in stroškov
32.167.000 dol. — V Pazinu namerava vlada
napraviti kmetijsko solo s hrvaškim učnim
jezikom. Radi tega je vik in krik po „Piccolu“.

Avskultantsko vprašanje. — Nemski,
češki in polski avskultanje privrjajo shod za
shodom, kjer ravpravljajo o svojih bednih raz-
merah. Plačani so tako mizerno, da komaj
žive, poleg tega se pa še z njimi ne ravna
tako kot z naraščanjem, ki zavzame tako od-
lieno mesto v justici. Višji uradniki jih gle-
dajo po strani, in z visokega, kar je narav-
nost absurdno iz znanih izrokov. In temu se
upirajo avskultanti in pa pravni praktikanti.
Akcija je zelo resna. Uprav te dni se raz-
pošiljajo na vse avskultante Avstrije vprašalne
pole, kako se jim godi, kakšne razmere vla-
dajo pri njih itd. Za mesec majnik je pro-
jektovan velik shod vseh avstrijskih avskul-
tantov in pravnih praktikantov. — Slovencev
v celi akciji in zastopanih. No, kdo r pozna
naše razmere in naše ljudi, se temu dosti
ne čudi. Ali obžalovati je vsekakor to letargijo!

Narodno gospodarstvo.

„Sadjarsko društvo“ v Tolminu. —
O občnem zboru tega društva smo dobili
lepo obširno poročilo, katero priobčimo pri-
hodnjic. Za danes le konstatujemo, da se je
izvršil jako dobro, ter da društvo napreduje,
česar more biti vesel vsakdo, kdor je „prij-
atelj kmeta.“

**Denarna podpora za obnemogle de-
lavce.** — Deželni odbor razpisuje eno de-
narno podporo, letnih 240 kron, katere po-
deli iz dohodkov zaloga prevzvisenega dežel-
nega glavarja grofa Franca Coroninija za
obnemogle delavce, ustanovljenega v spomin
na zaroko prejasne nadvojvodinje Marije Va-
lerije.

Za podporo se smejo oglasiti delavci
in delavke, ki so pristojni v kateri občini
poknežene grofovine gorisko - gradiške ter so
postali trajno nesposobni za delo; v prvi
vrsti po se bode ozir imelo na potrebne med-
tistimi, ki so svoje moči obrabili samo pri pod-
jetjih velike ali male obrti ali pa pri kme-
tjskih podjetjih.

Prošnje je podati do 30. aprila 1900.
v pisarnici deželnega odbora, in priložiti
jim je:

1. spričevalo županijskega urada dotič-
nega kraja, potrjeno ali, če treba, dopolnjeno
po županstvu pristojnostne občine — v ka-
terem spričevalu je vestno popisali starost,
stan družine, preživila prosičevca, kako se je
bavil z obrti in kakšno je njegovo pravno
zadržanje.

2. zdravniško spričevalo potrjujoče pro-
sičeveo bolehanost ali pohabljenost, ki za-
krivlja njegovo nesposobnost za delo.

Če se poižve, da je kaj krivega v do-
kazilih, na katera se je oprl podpiranec, ali
pa če neta njegova bolehanost, ustavi se
tako podpora.

Morebiti bo kaj! — Dr. D. Vergun
začne te dni izdajati časopis „Slavjanski
Vjek“, kateri se priporoča trgovstvu mej
drugim tako-le: „dati hočemo izdelovalcem
možnost, da pridejo neposredno v dotiko s
odjemalci po Ruskem in Balkanu; istotako
dobe avstrijski konsumenti adrese ruskih
trgovcev“. Časopis bo izhajal v nekoliko je-
zikih. Temeljni jezik bo rusčina, istočasno
bo prevod ali francoski ali nemški ali češki
itd. Izhajal bo 2. na mesec.

Kako drugje!! V obrtne in trgovske
namene predlaga deželni odbor kraljevstva
češkega za letošnje leto tako-le svote: na-
daljevalnim trgovskim in obrtnim šolam v
kraljestvu 180.000 kron; obrtnim muzejem
177.000 kron; trgovskim akademijam in šo-
lam 52.700 kron; izvoznemu trgo-
vskemu društvu za Češko, Moravsko
in Slezko v Pragi 10.000 kron, in Jednoti
za povzdigo industrije na Čškem v svrhu
popolnitve društvene knjižnice 3000 kron. —
Tako drugje, tako na Češkem, kjer poznajo
veliko važnost trgovine in obrti za blagostan
dežele! Kako pa pri nas? No, nas pač 5
dežel loči od Češkega.

Poštarne znamke. — Vsled ukaza c. k.
poštnega ravnateljstva v Trstu od dne 22.
marca t. l. št. 11302/7 se smejo se rabiti
poštarne znamke stare izdaje, ki so v rokah
občinstva, izvzemši poštne nakaznice in poštarne
spremnice, do 30. septembra 1900. Od
tega dne naprej nimajo poštarne znamke stare
izdaje nikake vrednosti več.

Ali je opravičena zahteva osemurnega delavnika?

(Dalje).

O tem je spor. Pri tovarniškem delu ne
moremo reči, vsaj ne o vseh strokah, da bi se v
osmih urah naredilo toliko, kakor v več
urah. V celoti pa moramo upoštevati, da je
podjetnik pri nad-osemurnem delu, ki de-
lavca utruji, na izgubi že s tem, ker zastoj
plačuje razsvetljava in vse drugo, česar je
treba k delu, od trenutka, ko se polasča
delavca utrujenost

Kar se tiče delavskega zaslužka, kaže
izkušnost, da je skoro tem manjši zaslužek,
čim daljši delavnik. Umevno je, da ne more
biti delo, ki traja nad uro, tako vestno,
dobro in trdno, kakor v prvih urah.

Dalje treba pomisliti, da utrujeni, iz-
mučeni človek potratni mnogo več materiala,
nego čvrsti, sveži delavec, ki veliko bolj
pazi na vse. Pri nadurnem delu se dogaja
vedno več nesreč in poškodb. Ne gre pa
samo za delavnik, ampak tudi za nedeljski
počitek. Da skrajšanje delavske dobe ne
škoduje podjetnikom, vidimo n. pr. pri
avstrijski tekstilni industriji, kjer se je splošno
vedlo namesto 12 urnega dela 11 urno, in
so podjetniki priznali, da jim to koristi. In
ravnatno se je tam, kjer se je vzprejel
osemurni delavnik, čeprav samo na poskušnjo,
navadno tudi obdržal. Na Angleškem se je
v letih 1893-1896. uvedel osemurni delavnik
za 56.223 delavcev, izmed teh se jih je zopet
vrnilo k podaljšanemu delavniku samo 1131.

Jasno pa je, da zahteva skrajšanje de-
lavske dobe tehničnega zboljšanja in na-
predka. Kjer je tehnična uprava moderna,
tam se more skrajšati delavnik, zato pa je

treba, da izrabljajo podjetniki v svojih tovarnih vse moderne tehnične pridobitve. Skrajšanje delavnika ne škoduje ni celoti, ni delavcu ni podjetniku. Ako v kaki stroki ravno ne koristi, gotovo morebitna škoda ni tako velika, da bi pretehtala splošno dobro.

V časopisih se opozarja na te slučaje, kjer je v premogokopih uveden osemurni delavnik. Toda ne le osemurni delavnik, ampak i sedemurni delavnik imamo n. pr. na Angleskem v Nordthumberlandu in Durhamu, pri čemer vstevamo i čas, ko gre rudokop pod zemljo in ko izvaža rudo, tako da dela na mestu še mnogo manj časa, morebiti 6 ali 5 1/2 ure — vendar je angleski rudar vzor vsem drugim.

A čemur hoditi na Angleško? Tudi v Avstriji imajo že premogarji osemurni delavnik, na Kladnem samem ima 1/3 delavcev osemurni delavnik, 2/3 pa se morata še za to boriti. Letošnja stavka ima sploh več zahtev; ne le skrajšanje delavnika, ampak tudi zvišanje mezde.

Leta 1887. so poskusili na Kladnem tudi za ono tretjino, ki ima osemurni delavnik, ga zopet podaljšati, toda to se jim ni posrečilo, ostali so pri starem. Na Ostravskem je že tudi bil pred letom 1873. krajsi delavnik, tega leta so ga podaljšali, dasi ne moremo trditi, da bi se razmeroma pridobivalo sedaj več premoga nego poprej. Tudi s čisto trgovskega stališča bo koristilo skrajšanje delavnika. Profesor dunajske tehnike Řiha dokazuje, da se uporabi pri osemurnem delavniku, ako se uvedejo tri „sihte“, 94-97% dnevnega časa, dočim pri dvanajsturnem delavniku samo 83%. Doslej smo dokazovali na podlagi izkušenosti, da moremo priporočati osemurni delavnik. Toda sama izkušnost nam še ne pove, zakaj je to tako, da bi bilo osem ur dela na dan boljše, in ali je res mora tako biti. Zato se delajo v novejšem času poskusi, kako bi se dalo čisto teoretično dokazati, kako dolgo sploh more človek na dan delati in kako dolgo more delati z največjo silo.

Fiziki merijo toploto telesa pri raznem delu in po tem skušajo določiti, koliko toplote se razvije, koliko se je more razviti in kako se najbolje uporabi. Na podlagi tega prihajajo do zaključka, da je najprimernejše osemurno delo. (Dalje pride).

K naši kulturi.

(Beležke.)

Veselo prepevajo in vriskajo. Saj je „njihov“ dan. Na nabor gredo. Preskusijo, če so „fantje od fare“... Čez par mesecev bodo pa tarnali.... No, tako je „že navada rekrutov“. Danes kriče na vse grlo: „adijo, ljubca, starši! Zbogom vi tovarši!“ Čez par mesecev pa: kje si ljubi dom, kedaj te videl bom. Sicer se pravi: „cesar da vse, kar treba“, ali v bogemu vojaku vendar vse manjka. Nima prostosti zlate, katero je preje užival, ne vidi one rodbinske in prijateljske prijaznosti, ki jo je čutil doma.... Cesarja služi, ali raje bi hodil za plugom, mlatil žito in pojoč kosil seno in otavo.... Danes vriska, kmalu pa bo drugače.... Ne bo imel slobode krasne, tesno mu bo v vojaški suknji in želez si bo nazaj pod poprejšno raševino....

Veliki mislec na Jasni Poljani, starec Lev Tolstoj, je v premnogih svojih delih začel čilo agitacijo proti militarizmu, proti vojski.... Socijalisti so se poprijeli tudi prav žilavo boja za odpravo krvnega davka. V sedanjem času je ta boj prav živahen v Belgiji, kjer se ob času novačenja izdajajo razne brošure, tiskovine itd. ter širijo med mladence. Mej avstrijskimi socijalisti vodijo najuspešnejši boj češki, in to frakcija okoli Akademije, kjer so samo mladi ljudje.... Te pojave so prav utišljive, če že tekom par desetletij tudi ne bode drugega uspeha kot da se bode vzbujal smisel za življenje in odpor proti militarizmu....

V prosvitljeni dobi smo, sklicujejo se mirovni kongresi, izdajajo se proglašili proti vojski.... Pri vsem tem pa se odigrava tužna tragedija na afriških tleh, v Transvalu mej svobodoljubnimi Buri in hinavskimi Angleži. Ironija! Da, ironija in britka resnica. Nič ne bodo pomagali vsi kongresi in podobno, če se v ljudstvu ne probudi smisel za svobodno, rodbinsko in prijateljsko življenje.... Če nočemo vojsk, če nočemo krvoprolitja, budimo ljudstvo, skušajmo izpodrinuti njegov sedanji svetovni nazor ter mu pokazimo modern. Storimo to!

In na dan novačenja ne bomo slišali ne vriskanja ne prepevanja, mladeniči ne

bodo več čakali „svojega“ dne z tštim navdušenjem kakor dandanašnji, temveč nastane nekaj drugačnega. „Belega cegeljca“ se bodo bali v hišo, kakor se boji današnji dan kmet eksekutorja.

Pride pa dan, ko zabučte trombe, ko pade Troja.... ko se bodo razlegali naši glasovi: Sovrag pobit je, zmagan, — mi zmaganci smo!

Javna zahvala.

Vsem onim, ki so našega preljubega soproga, očeta, brata itd.

g. Josipa Ivančič-a

učitelja-vod. na Kamnem-Volarjih

spremili k zadnjemu počitku in skazali kakoršno koli sočutje in pomoč o prebitki izgubi, zlasti c. kr. okr. sol. nadzorniku g. A. Lasiču, gg. učiteljem-tovarišem in gg. nam tovarišicam pokojnega za podeljene vence in ginljivo petje pred hišo žalosti in ob grobu, č. gg. zlatomašniku Penzinu in župniku Le-benu, kakor tudi vsem občanom iz Kamnega in sosednjih vasij, ki so se v tako velikem številu udeležili pogreba in na toli ljubezniv način skazali nepozabljivemu pokojniku poslednjo čast izrekamo podpisani pristrčno zahvalo. Bilo nam je to v veliko uteho o ti prebitki, nenadomestljivi izgubi. Bog plati!

Kamno, 30. marca 1900.

Katarina, udova Ivan, brat, v imenu vseh žalujočih ostalih.

Išče se dober potovalec

za šivalne stroje, bicikle itd. za Primorsko in Notranjsko.

Pismene ponudbe naj se pošiljajo pod naslovom: „Zvest“ na upravništvo „Soče“.

V Žagi pri Bovecu

je na prodaj, ali v najem

velika hiša

z dvema nadstropji

in prilličjem, primernim za prodajalnico jestvin in krčmo, s kletjo, hišico za hišnega oskrbnika, hlevom in sadnim vrtom; razun tega še gozd in mnogo travnikov.

Ponudbe naj se blagovolijo pošiljati na nastov: „Kupnina“ na upravništvo „Soče“.

Tiskarna ustanovljena leta 1893., je oskrbljena z najmodernejšimi črkami.

„Salonska knjižnica“

„Slovanska knjižnica.“ „Knjižnica za mladino.“

„Primorec.“ „SOČA.“ „Kazipot.“

Goriška Tiskarna

A. GABRŠČEK,

zaloga vsakvrstnih izgotovljenih tiskovin za županstva, cerkvene, šolske in druge urade v Gosposki ulici šte. 9. v Gorici,

sprejema naročila za tisek vsakvrstnih tiskovin, kakor:

vabila k vesellicam in plesom, račune, zavitke in listovni papir z natisnjeno tvrdko za trgovce in zasebnike, raznovrstne vizitnice s primernimi zavitki in elegantnimi škatlicami.

Tiskovine po uzorcju za zasebnike, urade, društva itd. izvršuje točno in natančno po zmerni ceni.

Sledeče tiskovine ima tiskarna izgotovljene v zalogi:

Za županstva: Spisek za volilce, glasovni imenik, kontrolni razkaz (za volitve), opravični zapisnik, blagajnični dnevnik (z glavo), sklep računa, proračun, domovnica, ubožni list, plačilni nalog, vročilni list, razna povabila (k volitvi, k novačenju, v občinski urad), vabilo starešinam k seji (z dnevnim redom in brez njega), pobotnice, zapis za mrličem, izkaze o premembah stanovališča (za vojake), poštni dnevnik, kazenski zapisnik, prošnje za oproščenje vojaščine itd.

Za cerkvene urade: Liber bapt., Liber def., Liber matr., Status anim., Testim. mortis, Testim. matrim., Fides mortis et sepult., Fides matr., Nota pro den. factis (in faciendis), Fides Nativit. et Bapt., Testim. status liberi, krstni list, mrtvaški list, pobotnica za obligacije in za plače, izkazi umrlih, račun (z raznimi prilogami) itd.

Za šole so v zalogi vse tiskovine v slovenskem, hrv. in ital. jeziku, kakor razrednice, tednik, oprav. zapisnik itd.

Za sodne urade: opr. zapisnik, zapisnike, vročilne liste, vabila, plačilne naloge, malotne tožbe, pooblastila, zvršilne prošnje itd. itd.

Usako naročilo, bodisi tiskovno ali iz zaloge se izgotovi v roku 24 ur.

Naznanilo.

Podpisani si uvoja uljudno naznanjati p. n. slavn. vojaštvu in drugemu častitemu p. n. občinstvu, da se v krojačnici vsled smrti

SIMONA ROSANZA

v Vrtni ulici št. 8,

nič ne spremeni. Ta krojačnica je že 25 let na dobrem glasu, posebno odkar jo podpisani že več let samostojno vodi. Dopršil je tudi leta 1897. glasovito šolo za krojenje po Hoffmanovem zistemu na Dunaju, ter leta 1898. napravil izpit krojenja z odličnim vspehom na c. kr. obrtno-tehnološkem muzeju na Dunaju.

Trudil se bo tudi nadalje gospode naročnike v vsakem oziru najbolje postreči, ter se nadeja obilnih naročil od p. n. vojaštva in občinstva.

V zalogi ima različno angleško in tuzemsko blago najboljše kakovosti.

Se toplo priporoča z odličnim spoštovanjem udani

Anton Krusič,

zet in naslednik pokojnega Simona Rosanza,

V Gorici, 28. marca 1900.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča

pristna bela in črna vina iz vipavskih, furlanskih, brislih, dalmatinskih in isterskih vinogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 50 trov naprej. Na zahtevo pošilja tudi uzorce.

Cene zmerno. Postrežba poštena.

Najlepše Velikonočno darilo

doktorja

Franceta Prešerna Poezije

ilustrirana izdaja, cena mehko vezana 5 K, v platno vezana 6-40 K, v svinjskem usnju vezana 9 K, po pošti 30 h več.

IG. pl. KLEINMAYR & FED. BAMBERG

◀◀◀ ZALOŽNA KNJIGARNA V LJUBLJANI. ▶▶▶

Zaloga „Goriške tiskarne“ A. Gabršček so izšle knjige

„Materino delo za doma in domovino“. Za Slovenke priredil Simon Gregorčič ml. Cena s poštnino 70 kr.

„Zgodov. črtice iz zgodovine grofije goriške in gradiške“. Spisal Simon Rutar. Cena s poštnino 55 kr.

„Dene slovenskih povesti“. Črtice iz ruskega, poljskega, slovaškega in hrvaškega življenja. I. Cena s poštnino 55 kr.

Simon Gregorčičev zbirka pesmi. Cena lieni izdaji 30 kr.

Ant. Funtka izbrane pesmi. Cena lieni izdaji 50 kr.

Pagliaruzzi-Krilanove povesti (dve knjigi) in spisi v prozi. Cena vsem snopičem s poštnino 1 gld. 60 kr.

Anton Klodičev „Mrtvaški blagoslov“. Cena s poštn. 18 kr.

„Epizoda iz kulturne zgodovine goriške“, ali košček zgodovine goriškega c. kr. župana. Spisal mons. Andr. Marušič. Cena s poštnino 12 kr.

„Slovanska knjižnica“. Izdaja 15. dan v mesecu. Do konca leta 1898. je izšlo 81 snopičev. Celoletna naročnina gld. 1-80.

„Knjižnica za mladino“. Izšlo je 24 snopičev. — Cena vsakemu snopiču je 25 kr. Kar dostoj vse snopiče, jih dobi po 20 kr. —

„Salonska knjižnica“, za odrasle, začela izhajati začetkom l. 1897. I. zvezek „O te ženski!“ stane broširan gld. 1-10, vezan gld. 1-60. V kratkem izide II. in III. knjiga zanimive vsebine.

„Gluhonemi“. Zgodovina in sedanja metoda njih vzgojevanja. 3-0 strani velike osb. Spisal Anton Rudež. Znižana cena gld. 1-30.

„Belo noči“. Senjski roman. Cena 25 kr.

„Ben-Hur“, roman iz časov Kristusovih. Angleški spisal L. Wallace, poslovenil Podravska. Trdovezan gld. 1-65, mehkovozan gld. 1-30.

„Kako je ravnati s mlakom?“ Slovenskim živinorejcem posebno udom mlekarstva zadržal spisal Milan Ivančič v Tolminu, 1 iztis 15 kr., 10 iztisov gld. 1.

Trdo vezan
gld. 1-90.

Mehko vezan
gld. 1-60.

РУССКОЙ

РУССКО-СЛОВЯНСКИЙ СЛОВАРЬ

(ROČNI RUSKO-SLOVENSKE SLOVAR)

IN

Kratka slovnica ruskega jezika

(Краткая Словенника Русского Языка)

V kratkem izide „Slovensko-ruski slovar“ in „rusko-slovenska slovnica.“

Karol Draščik,

pekovski mojster in sladčičar
v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakvrstno pecivo, kolače za družine, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka

E. Riessner, v Nunski ulici 3,

(nasproti nunski cerkvi)

priporoča proč. duhovščini in slavnemu občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih svetil za vsakvrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrob-
nih vencev, za mrtvaške potrebe, voščeno sveče itd. vse po zmerni ceni. — Naročila za delo izvršuje točno in sojčno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo
S. A.) tiskarno črk na perilo. (P. c.)

Kuštrin Anton

trgovec

z jedilnim blagom

Gosposka ulica št. 23.

Priporoča svojo zalogo jestvin in kolonijalij po jako nizkih cenah.

Ima zalogo vsakvrstnega olja, na vadnega in najfineje vrste „Luka“.

Razpošilja naročeno blago tudi na delo po pošti od 5 kg. naprej.

Objuba je točno in hitro postrežbo.